

Saksbehandlar: Øystein Hagerup

Rådmann: Vibeke Vikse Johnsen

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
026/21	Formannskapet	19.04.2021

Budsjettoppfølgning per februar

Rådmannens forslag til vedtak:

Karmøy formannskap tar budsjettoppfølgning per februar til orientering.

Saksutredning

Sammendrag

Denne saken gir et sammendrag av noen hovedtendenser i budsjettoppfølgningen tidlig på året. Erfaringsmessig er det stor usikkerhet knyttet til de prognosene så tidlig på året, men samtidig er det en del negative signaler som må følges tett fremover.

Samlet sett er det en negativ prognose på -32 mill. kroner. Dette er knyttet til tjenesteproduksjonen, mens prognosen for de sentrale postene (skatt, rammetilskudd, finansposter mv) ikke skiller seg veldig fra forutsetningene i budsjettet. Hovedpunktene er omtalt under. Usikkerhet om merutgifter til korona kommer i tillegg. Det er stor risiko for at merutgiftene der vil kunne bli større enn det som *så langt* er kommet av ekstra midler.

Selv om usikkerheten på nåværende tidspunkt er stort er den negative prognosen for februar et tegn på at flere deler av tjenestene opplever et sterkt kostnadspress, og at en del av de forholdene som bidro til positive tall i 2020 enten er innarbeidet i 2021-budsjettet eller ikke antas å være til stede i samme grad i 2021.

Sentrale poster

- **Skatt og rammetilskudd (budsjettprognosen opprettholdes):** Det er foreløpig ikke grunnlag for å vurdere endring av budsjettprognosen. Skatteinngangen i 2020 endte opp noe lavere

enn det siste statlige anslaget, og også per februar var skatteinngangene svakere enn årsvekstens om ligger til grunn for skatteanslaget i statsbudsjettet. Det antas imidlertid at veksten i år vil ta seg opp i månedene fremover hvor koronasituasjonen i 2020 bidro til spesielt lav skatteinngang. For Karmøy, med det relativt lave nivået kommunen har i skatteinntekter per innbygger, fungerer inntektssystemet slik at det først og fremst er nasjonal skatteinngang som påvirker sum frie inntekter, mens lokal skatteinngang styrer om inntektene kommer i form av skatteinntekter eller inntektsutjevning over rammetilskuddet. Nye anslag ventes i mai når regjeringen legger frem revidert nasjonalbudsjett.

- **Eiendomsskatt (+2,2 mill. kroner):** Første termin av eiendomsskatt er fakturert, og per februar er det en positiv prognose på 2,2 mill. kroner. Dette skyldes to forhold. For det første har boligverdiene som er mottatt fra skatteetaten økt noe, i tillegg til at flere boliger/fritidsboliger er taksert. Dette bidrar med en knapp mill. kroner i positivt avvik. For det andre er det forventet mer inntekter på 1,2 mill. kroner knyttet til nye takstobjekter. Det er fortsatt usikkerhet til pågående saker. Det er en usikkerhet knyttet til pågående saker. Sivilombudsmannen har kommet med en uttalelse til en kommune rundt metoden for å beregne såkalt særskilt skattegrunnlag. Beregningsmetoden som de skisserer er ikke i samsvar med KS sin anbefaler som kommunene har lagt til grunn. KS har jobbet med denne saken over lengre tid, og det forventes avklaringer i løpet av mars. En eventuell omgjøring av takstene kan bli betydelig lavere inntekter for kommunen. Det pågår også andre saker som vil kunne ha betydning. Samtidig har Høyesterett sagt nei til å behandle en anke fra blant annet Equinor om hvordan gassrørledningen over Karmøy skal takseres, slik at dommene fra tingretten og lagmannsretten blir stående. Kommunen er tilkjent saksomkostninger.
- **Andre statstilskudd (-2,4 mill. kroner):** Andre statstilskudd ført under sentrale poster gjelder rente- og avdragskompensasjonsordninger, integreringstilskudd og havbruksfondet. Per februar er det en negativ prognose på -2,4 mill. kroner. Dette skyldes integreringstilskuddet. Karmøy kommune mottar integreringstilskudd det året flyktninger bosettes i kommunen, samt de påfølgende 4 årene. Tilskuddene er høyest de første årene. Det ble bosatt færre flyktninger i 2020 enn lagt til grunn for budsjettet, og dette gir seg utslag i at kommunen får tilskudd for færre personer enn budsjettet. Samtidig er satsene for integreringstilskudd lavere enn budsjettet. Blant annet er satsen for enslige mindreårige flyktninger redusert, mens andre satser har fått en lavere prisjustering enn budsjettprognosen la til grunn. Prognosen for integreringstilskuddet viser et negativt avvik på -2,6 mill. kroner. Høyere rentenivå enn anslått i budsjettet medfører at prognosen for rente- og avdragskompensasjoner er 0,2 mill. kroner høyere enn budsjett.
- **Finanspostene (+3,7 mill. kroner):** Per februar viser prognosen for finanspostene et positivt avvik på 3,7 mill. kroner. Dette er i hovedsak en konsekvens av positiv avkastning i finansmarkedet, som gir en positiv prognose om man legger til grunn en normalavkastning ut året. Dette stod for 3,2 mill. kroner av den positive prognosen per februar. Dette vil svinge gjennom året.

Det er i 2021 budsjettet med en 3-mnd nibor rente på 0,3 prosent, men rentenivået er nå økt noe. Det anslås nå at gjennomsnittlig 3-mnd nibor rente for 2021 vil ligge på rundt 0,5 prosent. Dette trekker opp anslaget på renteinntektene med 1,0 mill. kroner.

Rentekostnadene går også noe opp. Kommunen har en relativt høy andel fastrente i porteføljen, slik at renteendringene i begrenset grad slår inn i kommunens gjennomsnittlige lånerente. Det er budsjettet med en gjennomsnittlig rente på 1,69 prosent i 2021 (inkl. gebyrer og omkostningen), mens prognosen nå er på 1,72 prosent. Dette utgjør økte kostnader på vel 0,5 mill. kroner i forhold til budsjett.

Rentekostnaden avhenger også av hvor stort låneopptaket for 2021 blir, og når det tas opp. Det forventes ny informasjon om dette i forbindelse med 1. tertialrapport for investeringene, den vil komme til behandling i mai/juni. De siste årene har det vist seg at låneopptaket har blitt lavere enn først anslått, fordi investeringene tar noe mer tid å gjennomføre enn planlagt, og finansieringsbehovet har da blitt lavere. Dette vil kunne redusere rentekostnadene i forhold til budsjett.

Tjenesteproduksjonen

I driften av tjenesteproduksjonen er det per februar meldt inn en negativ prognose på totalt -35 mill. kroner. Fordelt på etat er det meldt inn om lag -25 mill. kroner knyttet til oppvekst- og kulturostaten, -20 mill. kroner i helse- og omsorgsetaten, mens det på øvrige områder er en prognose på +10 mill. kroner, i all hovedsak knyttet til vann, avløp og renovasjon. De største avvikene per tjenesteområde er omtalt under:

- **Barnehage (-13 mill. kroner):** Etterspørselen etter barnehageplasser er høyere enn budsjettet. Dette gjelder både barnetallene i barnehagene våren 2021, og de foreløpige tallene for barnehageopptaket for kommende høst. Forklaringen ser ikke ut til å ligge i antall barn i kommunen, men at en større andel av den har barnehageplass. Tall per telletidspunktet 15.12.20 viser at dekningsgraden i barnehagene i Karmøy har økt, særlig for 0- og 1-åringer. Sammenlignet med tallene ett år tidligere har dekningsgraden for 0-åringer økt fra 7,4 til 12,3 prosent, mens dekningsgraden for 1-åringer er økt fra 68,7 til 77,4 prosent. Det er også en mindre økning i dekningsgraden for 2-åringer, som er økt fra 93,8 til 94,6 prosent. Dekningsgraden for 3-5 åringer er om lag uendret. De høyere dekningsgradene forklarer mesteparten av den negative prognosen så langt. I tillegg er det også fortsatt en negativ prognose knyttet til styrket tilbud til førskolebarn. Det jobbes systematisk for å bedre den spesialpedagogiske hjelpen i alle ledd. Målet er at alle kommunenes barnehager skal få økt sin kompetanse innen arbeidet med spesialpedagogisk hjelp, slik at barn som har behov for ekstra støtte/tilrettelegging lettere kan oppleve å få et godt tilbud innenfor barnehagens allmenpedagogiske tilbud, og i mindre grad ha behov for vedtakstimer i form av enkeltvedtak. Arbeidet med å redusere antall vedtakstimer som i dag gis til barn som har behov for ekstra støtte/tilrettelegging tar tid. Foreløpig forventes det et merforbruk i forhold til budsjett, men at negativt avvik vil være mindre enn i fjor.
- **Skole (-10 mill. kroner):** Det er en viss bekymring knyttet til høy og krevende aktivitet, og lønnskostnadene er høye i forhold til budsjett. Driften oppleves som krevende, og situasjonen med covid-19 gir ekstra utfordringer med å opprettholde et mest mulig likeverdig tilbud til barn og unge. Utviklingen per i dag gir en prognose på -10 mill. kroner på tjenesteområde skole sett under ett, hvis utviklingen fortsetter. Det kan noe usikkerhet knyttet til om noe av dette er direkte relatert til pandemisituasjonen, eller om det også har sammenheng med andre forhold. Dette må følges opp videre frem mot neste rapportering.
- **Omsorg (-22 mill. kroner):** Kommunen hadde i 2020 et positivt avvik knyttet til tjenesteområde omsorg. Den største faktoren som spilte inn her var en lav vekst i vedtakstimer i hjemmetjenestene, sammenlignet med budsjettet. Det gav et positivt avvik på grunn av lavere volum, selv om tjenestene ble drevet til en høyere kostnad per vedtakstime/bruker enn det som var forutsatt i budsjettet. Antall vedtakstimer steg utover høsten, og dette ligger derfor foreløpig ikke an til en slikt positivt volumavvik i 2021.

Særlig innen institusjon er det utfordringer med kostnadsnivået i forhold til budsjett. Tjenestene opplever å ha flere pasienter i sykehjem med behov for skjerming, og hvor det er

vanskelig å legge til rette for god skjerming og dette medfører en tettere bemanningsfaktor for å skjerme pasientene og andre beboere. Barnebolig/avlastning opplever et økende behov for tjenester.

Samtidig har det vært en kraftig vekst i ordningen med brukerstyrt personlig assistanse, noe som er en langt kraftigere vekst enn forutsatt i budsjettet. Prognosen her er på -8 mill. kroner. En del av dette kan være relatert til covid-19. Det var 222 overbelegg på sykehuset/utskrivningsklare pasienter totalt i februar. Dette utgjør et gjennomsnitt på 7,9 overbelegg pr. døgn. Sats for overbelegg er 5167 kr pr. døgn. Det kan forventes at antallet overbelegg varierer fra måned til måned, mellom 3-9 overbelegg pr. døgn i løpet av 2021. Ut fra smittetrykk må kommunen nå basere seg på å ha minimalt med overliggere og tar derfor i bruk flere senger.

- **VAR (+9 mill. kroner):** Rentenivået er økt sammenlignet med forutsetningene i budsjett. Med dette som forutsetningen vil selvkostregnskapet for vann, avløp og renovasjon bli belastet høyere kapitalutgifter enn budsjettet. Dette gir en økt inntekt fra selvkostregnskapet som skal dekke kommunens kapitalkostnader. Det positive avviket må ses i sammenheng med kommunens finansposter. Siden de beregnende kapitalkostnadene følger en egen sentralt fastsatt beregningsmåte, vil det imidlertid ikke være et en-til-en forhold mellom utslagene i de beregnede kapitalkostnadene, og kommunens finansutgifter i det enkelte år.

Korona

I forbindelse med budsjettvedtaket ble det satt av 34,6 mill. kroner til dekning av koronautgifter. Herav 10,8 mill. kroner til en koronastrategi barn og unge, og 23,8 mill. kroner til en generell koronaavsetning. Rådmannen er gitt fullmakt til å disponere avsetning til koronaeffekter, etter samme modell som ble benyttet i 2020. Kommunen er i tillegg tilført 3,9 mill. kroner til gjennomføring av vaksinasjon.

Prognosene over skal i utgangspunktet gjelde merforbruk utover det som skyldes merutgifter i forbindelse med koronapandemien, da disse forutsettes dekket av koronaavsetningen. Per 7. april var det registrert rundt 19 mill. kroner i regnskapet. Dette inkluderer blant annet variable lønnskostnader opptjent tom og med medio mars. Det er grunn til å anta at den fulle effekten av den siste tidens smittesituasjon ikke er synlige av regnskapene ennå. Det antas derfor at kostnadene i 2. kvartal vil kunne bli høyere enn i 1. kvartal. Anslagene fremover er beheftet med vesentlig usikkerhet. Det er gjort et anslag for 1. halvår delvis basert på kostnadene hittil i år, supplert med vurderinger og grove anslag for den økte aktiviteten som følge av en forverret smittesituasjon og med tillegg for en del gjennomførte/planlagte innkjøp av smittevernutstyr som vil bli bokført i 2. kvartal. Dette gav et anslag på om lag 55 mill. kroner. Selv om dette er et veldig usikkert anslag, innebærer det en klar risiko for at kostnadene knyttet til pandemisituasjonen kan bli vesentlig større enn det kommunen hittil er kompensert med. Det kan komme nye statlige midler, enten i revidert nasjonalbudsjett, eller gjennom skjønnsmidler fra Statsforvalteren.

Rådmannen vil komme tilbake til spørsmålet om netto merutgifter og finansieringen av disse i egne tertialrapporter, på samme måte som i 2020.

Rådmannens konklusjon

Budsjettoppfølging per februar er en tidlig løypemelding på hvilke budsjettutfordringer som ser ut til å markere seg i 2021. Så tidlig på året er det ennå mye som er usikkert, og det er vanskelig å se trender og mønstre så tidlig. Pandemisituasjonen preger fortsatt kommunen, også på

økonomiområde. Særlig gjelder dette fordi koronapandemien påvirker tallene, og som gjør sammenligninger vanskeligere.

Samlet sett rapporteres det om et forventet negativt budsjettavvik i driftsregnskapet, slik situasjonen oppleves per februar. Selv om tallene er veldig foreløpige på dette tidspunktet så viser rapporteringen at det er kostnadspress på flere områder i tjenesteproduksjonen, og at en del av de forholdene som bidro til positive tall i 2020 per i dag ikke antas å være til stede i 2021.

Dette er forhold som må følges tett fremover, både med tanke på håndtering i 2021 og de utfordringene som er varslet i 2022-budsjettet. Foreløpig er det mye usikkerhet både i forhold til prognosene for 2021, og hvordan merutgifter til koronapandemien vil bli kompensert. Rådmannen vil komme tilbake med nye vurderinger av disse forholdene i forbindelse med 1. tertialrapport.